

๒. โภทิสต์ดัดหมมตาปัญหา ๔๑

พระราชชาติธรรมถามว่า "พระผู้มีพระภาคเจ้า แม้ได้ทรงภาสิตพระพุทฺธพจน์นี้ไว้ในธรรมปริยายของธรรมดาว่า 'มารดาและบิดาของพระโภทิสต์ทั้งหลายเที่ยงแล้ว อันธรรมดานิยมแล้ว ความตรัสรู้เป็นของอันธรรมดานิยมแล้ว พระอัครสาวกทั้งหลาย อันธรรมดานิยมแล้ว พระอัครสาวกทั้งหลาย อันธรรมดานิยมแล้ว พระโอรสอันธรรมดานิยมแล้ว อุปลุกอันธรรมดานิยมแล้ว ในกาลก่อนเทียว' ดังนี้ ก็พระผู้เป็นเจ้าของเจ้ามากล่าวอีกว่า 'พระโภทิสต์สถิตอยู่ในดุสิตพิภพทิพยกาย เลือกมหาวิโลกนะทั้งหลายแปดคือ : เลือกกาลหนึ่ง เลือกทวีปหนึ่ง เลือกประเทศหนึ่ง เลือกตระกูลหนึ่ง เลือกพระชนนีนหนึ่ง เลือกอายุหนึ่ง เลือกเดือนหนึ่ง เลือกเนกขัมมะหนึ่ง. พระผู้เป็นเจ้าของเจ้ามาคเสน เมื่อญาณยังไม่แก่กล้า ความตรัสรู้ยังไม่มี, ครั้นเมื่อญาณแก่กล้าแล้ว อันพระโภทิสต์ไม่อาจเพื่อจะรอ แม้ตลอดระหว่างพริบตาหนึ่ง, ญาณมีในใจแก่กล้าแล้ว อันใคร ๆ ก้าวเกินไม่ได้; เพราะเหตุไร พระโภทิสต์จึงเลือกกาลด้วยความดำริว่า 'เราจะเกิดในกาลไร?' เมื่อญาณยังไม่แก่กล้า ความตรัสรู้ยังไม่, ครั้นเมื่อญาณแก่กล้าแล้ว อันพระโภทิสต์นั้น ไม่อาจเพื่อจะรออยู่ แม้ตลอดระหว่างพริบตาหนึ่ง: เพราะเหตุไร พระโภทิสต์จึงเลือกตระกูลด้วยทรงดำริว่า 'เราจะเกิดในตระกูลไร?' พระผู้เป็นเจ้าของเจ้ามาคเสน ถ้าว่ามารดาบิดาทั้งหลายของพระโภทิสต์เที่ยงแล้ว อันธรรมดานิยมแล้ว ในกาลก่อนที่เดียว คือมีเกิดกับสำหรับกัน, ถ้าอย่างนั้น คำที่ว่า 'พระโภทิสต์เลือกตระกูล' ดังนี้ นั้นผิด. ถ้าว่าพระโภทิสต์เลือกตระกูล ถ้าอย่างนั้น คำว่า 'มารดาและบิดาทั้งหลายของพระโภทิสต์เที่ยงแล้ว ในกาลก่อนเทียว' ดังนี้ แม้นั้นก็ผิด. ปัญหาแม้นั้นสองเงื่อนมาถึงพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าแล้ว, พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าพึงขยายให้แจ่มแจ้งเกิด."

พระเถระเจ้าทูลว่า "ขอถวายพระพร มารดาและบิดาทั้งหลายของพระโภทิสต์เที่ยงแล้ว อันธรรมดานิยมแล้ว ในกาลก่อนที่เดียว, อนึ่ง พระโภทิสต์ย่อมเลือกตระกูลจริง. ก็พระโภทิสต์ทรงดำริว่ากระไรแล้วจึงเลือกตระกูล? พระโภทิสต์ดำริว่า 'มารดาบิดาทั้งหลายเหล่าใดนี้ มารดาบิดาทั้งหลายเหล่านั้น เป็นกษัตริย์หรือ หรือว่าเป็นพราหมณ์ ทรงดำริอย่างนี้แล้วจึงเลือกตระกูล."

ขอถวายพระพร "ของแปดอย่างที่ยังไม่เคยไปเคยมา บุคคลต้องแลดูก่อนที่เดียว, ของแปดอย่างทั้งหลายอย่างไร: พ่อค้าเมื่อจะค้าขายของต้องแลดูภณทะที่ตนจะขายนั้นก่อนหนึ่ง, คชสารเมื่อเดินไปถึงทางที่ตนยังไม่เคยมา ต้องเองวงสอบสวนเสียก่อนหนึ่ง, พ่อค้าเกวียนต้องแลดูท่าเกวียนที่ตนยังไม่เคยไปเคยมาเสียก่อนหนึ่ง, ต้นหนต้องแลดูฝั่งที่ตนยังไม่เคยไปเคยมาเสียก่อน แล้วจึงแล่นเรือไปหนึ่ง, หมอต้องแลดูพิจารณาอายุของคนไข้ แล้วจึงเข้าไปใกล้คนไข้รับเยียวรักษาหนึ่ง, ตะพานที่จะข้ามอันบุคคลเมื่อจะขึ้นต้องแลดูพิจารณาให้รู้ว่าตะพานนั้นมันหรือไม่มันเสียก่อนจึงขึ้นข้ามหนึ่ง, ภิภษุเมื่อจะบริโภคโภชนาหารต้องปัจจเวกขณพิจารณาอนาคตก่อนแล้วจึงบริโภคโภชนาหารได้หนึ่ง, พระ

โพธิสัตว์ทั้งหลายเมื่อจะหยั่งลงสู่ตระกูลต้องแลดูเลือกตระกูลก่อน ว่าตระกูลนั้นจะเป็นตระกูลกษัตริย์ หรือ หรือเป็นตระกูลพราหมณ์หนึ่ง. สิ่งทั้งหลายแปดอย่างนี้ สิ่งที่ยังไม่เคยไปเคยมา บุคคลต้องแลดูพิจารณาก่อนแล."

จ. "ดีละ พระผู้เป็นเจ้านาคเสน ชั่ววิสัยนาปัญหาของพระผู้เป็นเจ้านั้นสมอย่างนั้น, ข้าพเจ้า ยอมรับรองอย่างนั้น."